

ratione: mox ea destrueret respōdētia q̄ historiae iis que de cāis agūt: manifeste cōgruūt nam inter partes & generationem in libro historiae in negocio de animalibus: ea quæ de sensu de uoce de somno & uigilia interposita sunt. Quare in his q̄ de causis: post ipsas partes liber de animalium generatione nō recte copulabit. Præterea similitudo epilogi i principio quinti historiae facti ubi primo de animalium generatione agere incipit per historias & eius cōgruitas cū hoc epilogo iu fine de motu facti: nobis manifeste ostendit hūc sermonem qui est in fine de motu ueḡ esse ibidē. n. in quinti principio scriptū est (Exposui ptes animalium oīum tū interiores tū exteriores atq; etiam de sensibus de uoce de somno: & quæ foeminae maresue sint: iam explicasse existimo: Restat ut eorundem generationes psequamur) hic. n. epilogus & eius locus cōformis est cū epilogo p̄fato posito in fine de motu eorundē. n. idē est proportione locus, ille. n. in fine est eius libri qui est de motu: ad quem de generatione mox sequitur. hic autem in historiis positus est in principio eius partis in qua narratio incipit de generatione ille colligit partes: & ea quæ de anima de sensu de memoria de somno & comuni motu. postremo de animalium generatione proponit: iste autē eadem omnia prædicta colligit quæ in fine de motu collecta fuerant. præter memoriam & animam: de quibus in historiis nihil determinati tractatū est. Si autem in eo q̄ est in principio quinti colligit de mare & foemina: hoc nō tollit epilogo similitudinem. quoniam in historiis ante historiam de generatione de iis determinatum fuerat. & ideo ista colligere oportuit. in contemplatione uero causarum non ante generationem de mare & foemina. Sed simul cum generatione animalium. debita de causa ut ibidem aristoteles demonstrat: licuit contemplari. Hæc itaq; duorum epilogorum similitudo tam in his quæ epilogant. q̄ in ipsis locis epilogorum: nobis ostendit q̄ epilogus ille siue sermo in fine de motu positus: illi alteri posito in principio quinti historiarum conformis: uerus sit. & q̄ locus ille scilicet finis libri de motu: ei sit libro propinquus qui de animalium generatione dicitur. Ad hæc expedita priori parte quæ est de animalium substantia ac substantiæ operationibus propinquis: merito tota illa pars prima in fine sui per epilogum colligi debuit. priusq; secūda pars pertractaretur. quemadmodum completa secūda pte mox in cōgressu tertiæ partis in principio octauī libri de historiis primam prius & secundam collegit dicens (Generatio & reliqua animalium natura ita se hēt) Hoc q̄ntū ad primā & secūda pte (Actiones at & uitæ p̄ moribus uictuq; differūt) Hoc quantū ad tertiā. Ex quo igit̄ i principio tertiæ collecta est scda ps: rōnabile fuit i fine primæ qd̄ factū est in fine libri de motu aut i principio scdæ qd̄ factū ē i principio q̄nti historiarum collegisse primā. & in fine primæ p̄posuisse de scda qd̄ fecit dicēs (Reliquū at ē de generatione dicere) i principio at tertiæ nihil. p̄posuit de tertiā sed statim prosequutus ē. quoniam ipsa sola tertiā ps superat postremo hoc idē ostēdit quoniam in fine libri de animalium p̄gressu ait (Quæq; de igit̄ de ipsis cæteris p̄tib) hoc q̄ntū ad librū de p̄tib) (& eorū q̄ circa p̄gressū animalium circa oēm scdm locū mutationē hūc habēt nodū) Hoc q̄ntū ad librū de p̄gressu. (iis determinatis cōsequēs ē determinare de aīa). p̄ hoc itaq; patet q̄ post eū q̄ de p̄tib) seq̄t ille q̄ de p̄gressu. post quē deīde seq̄t ille q̄ est de aīa. nō ergo post illū qui de p̄tib) mox seq̄t ille q̄ de ḡnatione. ut sermo ille alter in fine de p̄tib) inuētus sentire uideat. Quod igit̄ sermo qui est in fine libri de motu animalium in cōi: siue epilogus ibidem positus sit uerus. Alter uero scilicet q̄ in fine libri de partibus reperitur falsus sit: ab aliquo scilicet quemcunq; uolueris deprauatus: ex iis demonstratum est. quæ autem sit falsitas uel deprauatio & deceptio: & quæ deceptiois cā: ex mox dicendis fiet manifestū.

Quænam fuerit deprauatio epilogi libri de partibus & quæ causa deprauationis & de simili deceptioe quibusdā in libro de longitudine uitæ occurrente.

Caput. III.

Ristoteles in primis quatuor historiarum libris partes omnes animalium: marem etiam & foeminam expedit. Cæterum in libro de partibus qui quatuor illis congruit: neq; partes ad generationem neq; marem aut foeminam tractauit. Sed hæc usq; ad librum qui est de generatione: certa de causa rationabili distulit. ipse igitur iam de generatione tractaturus: cum multa post partium tractationem interposuisset scilicet librum de anima de sensu & sensibili de memoria de somno & eum librum qui de causa motus animalium in communi dicitur: memor nundum partes ad generationem oportunas se pertractasse: neq; de mare & foemina quæ duo in quatuor historiis libris libro de partibus correspondentibus pertractata fuerant ut lestoribus quæ restarent tractanda de partibus ostenderet: mox in principio libri de generatione ea quæ de partibus pertractata sunt: ad memoriam reuocans sumatim collegit dicens (Cum de cæteris animalium partibus sumatim tum singulatim seorsum de propriis generis cuiusq; dictum sit). & post pauca (Restat ut de partibus quæ ad generationem pertinent diseramus de quibus nihil adhuc definitum est). ac si diceret de cæteris animalium partibus rectum historiarum sequendo ordinem alias in libro de partibus pertractauimus: sed nō complete. quoniam nec partes ad generationem: nec marem nec foeminam determinauimus. nunc igit̄ ad illarum complementum uoluimus simul cum generatione ipsas tractare partes ad generationem oportunas. marem quoq; & foeminam. Si enim partes ad generationem prius in libro de partibus pertractasset: ea quæ de partibus ipsis pertractauerat hic minime collegisset. Causa ergo propter quam ea quæ de partibus in hoc collegerit principio: non ea fuit ut per hoc librum de generatione cum libro de partibus continuum indicaret: Sed ut ostenderet ea se nunc fore perfecturum in libris de generatione: quæ in libro de partibus pretermittenda fuerant uidelicet scientiā de p̄tib) ad generationē animalium oportunis. Quod nō satis itelligēs Apelicō theius discipliæ p̄fecto amator: licet nō plurimū eruditus: uel q̄sq; alter fuerit q̄ uerā Aristotelem uitauit: i manifestū icidit errorē. hic. n. pluriā aristoteli. ut iqt Strabo deprauauit. Aristoteles. n. libros pluriōs cōgregauit. primusq; bibliothecā ordinauit adeo ut speusippi libros triginta argenti talentis emerit ut aulus gelius & diogenes laertius scripsit. a quo etiam egyptii reges bibliothecæ ordinem didicere. hæc autem librorum copia cum suis Theofrasto eius discipulo cum scola reliquit hic autem dictam aristotelis bibliothecam cum suis: Neleo suo discipulo & condiscipulo ex scepsi ciuitate nato post eius mortem testamento concessit: qui Neleus illic recedēs: eam scepsim

LIBER SECVNDVS

detulit posterisq; suis litterarum sane imperitis dedit. ii libros hos inclusos ac negligēter positos tenebant. Senti-
entes autem Archalos reges sub quibus erant: studium in conquirendis libris maximū habere ad bibliothecam
instituentiam quæ pzami erat: sub consilio pessimo eos sub terra in quadam fossa occuluerūt. quos tandem illi
qui ex eo genere erant Apeliconi theio magno uenditos precio tradidere. Aristotelicos scilicet & Theofra-
sticos: tineis & humiditate labefactos: ille uolens corrosiones emendare eos transcribendos dedit. scriptu-
ra non recte suppleta libros edidit erroribus plenos. ut inquit Strabo. A Theofrasto igitur usq; ad illa tempora
peripathetici cum penitus libris carerent: paucis dumtaxat exceptis: nihil habebāt in quo firmiter philosopha-
rentur. Cæterum posteriores postq; ii libri in lucem uenere: Aristotelem inuitantes: longe melius q̄ illi priores
philosophati sūt. Addito etiam ad errorum augmentum. q̄ cum Silla Athenas cepit: cōtinuo mortuo Apeli-
cone: eam bibliothecam Remam detulit & furtim gramation quidam aristotelis amator & librarii uendentes
corrupto eo qui bibliothecæ præerat transcripsere. & ut sit multa a scriptorib; incuria potius: non conferendo ex
emplum exemplari: & sola lucri gratia scribentium quam phylosophiæ amore multa deprauata sūt. Creden-
dum est igitur illam dictionem (ζωογονία) quæ sonat (progressu) tineis aut humiditate labefacta uel nō labefa-
ctam in hanc dictionem (γενεσιον) idest (generationum) ab aliquo prædictorum uel alio quem uolueris im-
perito imitatam fuisse. tantoq; magis in hunc incidit errorē quia eam principio de generatione cōformem esse
cōspexit. in quo ea quæ de partibus colligit. quo factum est ut non solum illam uitauerit dictionem sed libro-
rum loca mutauerit. illum uidelicet qui ē de generatione in locū eius qui ē de pgressu transferendo: corrigenda
est igitur hoc mō ea littera qua dicebatur in fine de pibus (Sequitur ut de generationibus ipsorū differamus) ut re-
cte dicat) Sequitur ut de pgressu ipsorū differamus. in similit̄ errorem Cecidere nōnulli: q̄ cū Aristotelem cerne-
rent i principio libri de cā longitudinis ac breuitatis uitæ. ea collegisse quæ in libro de somno & uigilia tracta-
ta fuerant: credidere librum hūc qui est de uitæ longitudine ac breuitate: ei libro q̄ de somno & uigilia tracta-
ta comitē esse. ait. n. (De somno quidem igit & uigilia dictū est prius de uita aut & morte dicendū posterius simili-
ter aut & de langore & sanitate quantum adiacet naturali phylosophiæ nūc autē de cā eius quod est hæc quidem
esse longe uitæ: hæc at breuis uitæ sicut dictū est prius cōsiderandū) non. n. hic ea de causa collegit q̄ de somno
& uigilia: ut hos ambos libros ostenderet uicinos: & cōiguos. quoniā uere p̄ multa media separati sūt. sed som-
ni & uigilia hic meminit: eo quia cum de coniugationibus tractaturus esset: de quibus in libro de sensu & sen-
sibili se tractaturū esse iam promiserat minime cōiugationem quæ est somnus & uigilia expectaremus. cū de ea
suo loco. s. inter operationes aiali propinquas iam egisset. Esto igitur prudens cum Aristotelem alicubi uideris
aliq̄ colligentē: & aliqua proponētē: seu se tractasse aut tractaturū pollicentem neq; putes p̄ hoc continuū sem-
per illorum uelle ordinem. Sed tunc certissime continuū expectabis ordinem cū in principio aut fine librorum
uel partis alicuius iam expeditæ uel incipientis colligit aut proponit. potissime cum nulla alia specialis causa col-
lectionis illius aut propositionis præter illoꝝ ordinem assignari potuerit. Qualis causa specialis in collectione
facta in principio de animalium generatione assignari pōt: quæ iam prædicta est qualis etiā assignata est specia-
lis cā eius collectionis quæ in principio de longitudine ac breuitate uitæ facta est qualis insuper in principio de
motu aialiū assignari potest præter ordinem. Collegit. n. ibidem dicta de particularibus motibus: non ut librum
hunc uicinum putaret illis in quibus particulares motus pertractati sūt sed ut necessitatem ostendat illius tra-
ditionis quæ est de causa motus in comuni aialium: cum aliæ determinationes de particularibus motibus & di-
uerso modo ab illo aliam requirant tractationem in quibus autē collectionibus aut propositionibus specialis cā
præter ordinem percipi non potest: sed absoluta dictorū collectio & dicendorū propositio reperitur i iis certis
partibus aut librorū solus attenditur ordo talis scilicet ut ea quæ proponuntur seq̄ni mox debeant ad ea quæ
colliguntur. ut etiam in superioribus demonstratum est. Subtile ergo ingenium ac animi solertia hominē red-
dit habilem ad hæc specialium causarū inuentionem ad uerumq; librorum ordinem doctrinæ physicæ Ari-
stotelis perceptionem. Quæ igitur fuerit deceptio & quæ deceptiois causa & erroris ex iis manifestum est
Nunc de plurimis erroribus qui ex dicta deceptioe in philosophorū scolis ortū habuerūt circa ordinē librorū
physicæ doctrinæ Aristotelis p̄ posse disputabimus. Dato enim uno incōuenienti plura sequi facile est.

Q̄ diuisio a q̄ bñsdā de negotio aialiū facta eosdē philosophos & alios in sex deduxit erroꝝ. Caput. III.
Ixiimus in superioribus duas esse difficultates circa naturalis doctrinæ Aristotelis ordinē unā de pte unā
ad alteram partem collata de qua superius iā expediuimus Alterā de pte illius partis quæ est de aiali-
bus inuicē collatis. q̄ pars de aialibus fuit quarta pars physicæ doctrinæ Aristotelis de qua secunda diffi-
cultate nunc disputandū est prius suppositis & approbatis quibusdam de duobus pfatis epilogis siue sermonibus
plurimos circa hanc difficultatē corrigēdo errores. in primis tamē ipsos ponemus errores dehinc contra unum-
quēq; singulatim disputabimus. Vidētes. n. plurimi phylosophi ea q̄ in fine libri de pibus aialiū & ea q̄ i prin-
cipio de lōgitudine ac breuitate uitæ scripta repiunt nō habētes i manib; suis librum q̄ de pgressu aialiū cōiter-
dē cū ipsimet dicāt eū nūq̄ uidisse nec aduertētes ad plurima aristo. & pypatheticoꝝ de hoc ordine dicta: i ferius
p̄ nos deducēda: sed uerba potius ipsius auicēnae i principio sui libri de aia obseruātes dixerūt totā de aialibus me-
thodū i duas pte ptes q̄z una ē de principio formali aialiū. s. de aia: cū opatiōibus ipsam cōsequētibus. s. sensu
memoria: somno & uigilia & motu lōgitudie ac breuitate uitæ iuuetute & senectute. respiratione: morte & ui-
ta lāgore & sanitate. & hanc ptem posuere priorē quoniā aia cōe est principiū oibus aialibus imo et plātis: cōia at
uti dicūt pcedre debēt Altera ps est de corpe sensitiuo: qd̄ est mātis ps ipsius aialis. de qua pte dicūt eē librum de
aialibus: ex tribus suo mō cōfectū. s. ex historiis ex pibus. ex giatioe. Ex quibus uerbis sex colligunt errores. Pri-
mus error est q̄ scd̄ n. hos liber de historiis de pibus de giatioe i unū copulati sūt. Scd̄s q̄ illud totū ex iis tri-
bus cōfectū de pte mātis aialiū dici debeat. Tertius q̄ illud totū ex tribus cōfectum liber de aialibus dicatur